BIBLIOTEKA
SHTETIT
8 JH-31
M 36

Xhafer Martini

FËSHFËRINTE PYLLI I MËSHTEKNAVE

tregime

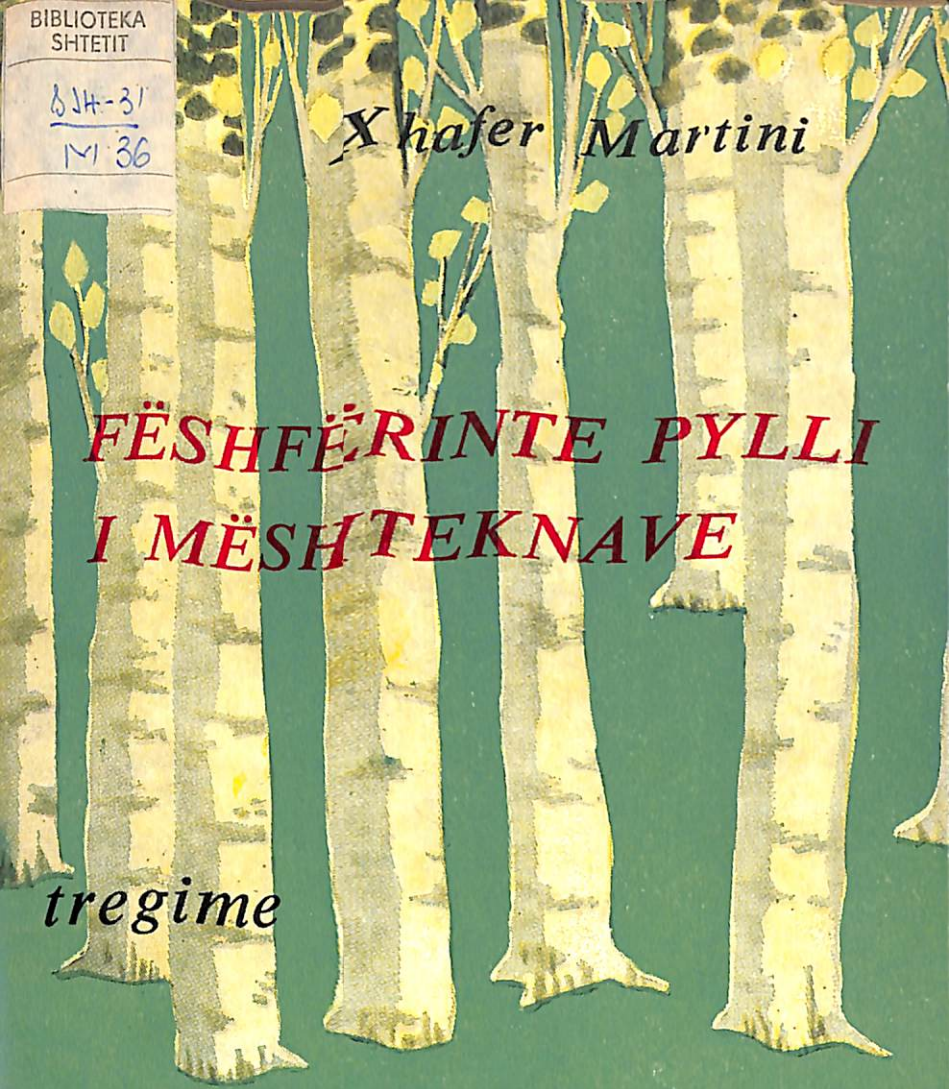

8114-3L
M 36.

Xhafer Martini

FËSHFËRINTE PYLLI I MËSHTEKNAVE

Tregime

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

LINDJE NË MAL

Col Sejdia, me velenxë hedhur krahëve, rrinte pranë zjarrit. Kishte dhjetë ditë e dhjetë net që balli po i digjej, gryka po i thahej e sytë po i erreshin. Në shpatullën e djathtë cifla e bombës, mbetur nga lufta e fundit, sikur i rëndonte më shumë se kurrë dhe i shkaktonte një bezdi të madhe. Eh, Col Sejdia, Col Sejdia, po të mundin ethet, hej burrë, thoshte shpesh me vete. Ai që ishte ndeshur në aq luftëra me shovinistët malazezë, ai që u kishte prirë kryengritësve kundër forcave të Maxhar Pashës, tani ndihej i mundur nga ethet. Sikur ato të bëheshin të dukshme, të kapshme, ai do të kacafytej me to dhe do t'i mundte, po kështu si ishin ato, të fshehta, Col Sejdia s'kishte ç't'u bënte dhe e kapte mërzia.

S'kishte njeri tjetër veç Prendës, së shoqes. Gjithë jeta i kishte kaluar nëpër luftëra dhe ishte martuar shumë vonë. Të shoqen e adhuronte, por adhurimin nuk e kishte shprehur kurrë me fjalë. Tani Prenda ishte shtatzënë e qe rënduar shumë. Megjithatë punët e shtëpisë binin mbi të. Ajo i përballonte ato pa u ankuar. Colit i vinte keq, por ethet e kishin ngujuar. Veç sëmundjes dhe gruas, që mezi lëvizte

edhe ajo, Colin po e mërziste dimri aq i egër i atij viti... Trarët e shtëpisë kërcisnin herë pas here nga bora e shumtë mbi çati dhe atij i vinte plasja, ngaqë nuk kishte kush t'ia hiqte. Çatia ishte e lartë dhe shumë e pjerrët, duheshin burra të fortë për t'u ngjitur në atë ngrehinë akulli...

Një mëngjes, për çudi, Coli vuri re se trarët nuk po kërcisnin më. Prenda rrinte përballë tij e heshtur dhe e menduar.

— Prapë po borëton, — tha me trishtim Coli.

— Ka zanë bora borën, — tha Prenda.

— Po trenët pse nuk po kërcasin ma? A thue ka me na xanë çatia? Thonë se njizet e katër orë para se të shembet çatia, trenët nuk kërcasin ma...

— Jo, Col, jo...

— Po ç'ka pra? Po borëton...

— Unë e hoqa borën, Col. Po ra shumë, prapë do ta heq.

— Ti?!

Për herë të parë ia nguli sytë në barkun e fryrë. E kishte parë edhe më parë, por vjedhurazi, kurse tani po e shikonte drejt.

— Unë, Col, unë... Po ti shnoshu njiherë... mos mendo për punët e shtëpisë e halle të tjera, — i tha Prenda.

— Po nuk po luftoj me kan, moj Prenda. Të kisha dikë para, në shesh, ja e kisha mbyt, ja më kishte mbyt, po kështu s'di çka me ba. U dashka me luftue me vedin...

— Po edhe me vedin duhet me luftue, more Col.

Heshtën të dy. Coli ra në mendime, kurse Prendës iu kujtuan dhitë. Ato kishin ditë që kishin mbetur pa asnjë krand gjeth në grazhde... Mullarët e gjethit ishin në mal dhe në këtë kohë nuk kishte burrë

që i sillte te kulla. Këtë ia kishte mbajtur fshehur të shoqit, po tani duhej t'ia thoshte patjetër.

— Dhitë janë pa një fill krande gjeth në grazhdë, Col, — i tha ajo. — Ça me ba?

Coli tundi kokën, sikur donte të shkundte mendimet që e kishin kapuluar. Gruaja e kishte pyetur, dhe ai për herë të parë nuk dinte t'i përgjigjej.

— Burri, kur nuk ka forcën, nuk ka as mendjen, moj Prenda...

— Forca të ka lanë, po ka me të ardhë prapë. Mendja as nuk të ka lanë, as nuk ka me të lanë kurrë, — i dha zemër ajo.

— Po ça me ba? Gjethi nuk vjen vetë këtu...

— Gjethi nuk vjen te na, po duhet të shkojmë na te gjethi...

Drita e dobët e atij mëngjesi vinte përmes dritares së vogël të kullës, dhe Coli vuri re profilin e bukur të fytyrës së të shoqes. Prenda kishte një kokë të vogël, fytyrë pak të hequr, qafë të gjatë, dy sy të zinj si nata...

— Ti thue me çue dhitë në mal, a?

— Po, Col.

— Fort po drue, Prenda... Kjo kohë... Dhe ia hodhi prapë sytë në bark së shoqes, por rrëshqitazi.. Prenda ia kapi shikimin dhe i buzëqeshi.

— Ma baj mbarë, Col, se nuk më gjen kurrgja e keqe...

— E mbara të priftë, — i tha Col Sejdia me zë të mekur.

Pas një ore tufa e dhive po i ngjitej malit. Col Sejdia u ngrit me shumë mundim e, duke iu marrë këmbët, shkoi deri te dritarja e vogël e kullës, në xhamin e së cilës mbështeti ballin që i digjej. Sytë nuk ia ndante së shoqes, që i ngjitej me mun-

dim malit përpjetë. Ajo i zvogëlohej, i zvogëlohej derisa i humbi faré nga sytë...

Dhitë ecnin me kokat lart. Kjo ishte shumë e trishtueshme. Prendës nuk i kujtohej që t'i kishte parë dhitë edhe herë tjetër të ecnin ashtu... Dhia e ka ec e ha, ec e ha... këtu një krande, aty një gjeth, po bora e shumtë nuk kishte lënë asgjë të nxinte mbi tokë. Bardhësia ishte e pafund...

Rrugë nuk dukej... Prenda e dinte, se, po të ngatërrohej, do të shkonte vonë te mullarët. Në sup i rëndonte pushka. Nuk ishte pushka e të shoqit, por e vetja. Ajo kishte luftuar përherë përkrah burrit dhe luftëtarëve të tjerë. Kur merrte rrugë të gjatë, ajo e merrte atë me vete. Dhe tani rruga ishte e gjatë dhe e vështirë. Dëbora është armik i pabesë, gjithmonë i rrezikshëm. Cilin fshik rruge të marr, tha Prenda me vete. Kështu i kishte ndodhur edhe një herë. Po atëherë ishte me të shoqin. Coli kishte thënë se gjithmonë duhet mbajtur rruga e sipërme. Ajo të nxjerr përherë në krye... Dhe Prenda kështu bëri...

Cjapi dhe dhia laroshe i prinin tufës. Cjapi nuk lëvizte fare, ndonëse Prenda e shtynte që të merrte rrugën e sipërme. Ajo kishte qenë qysh fëmijë bareshë dhe e dinte se, kur dhitë nuk ecin, ato parandiejnë rrezik. I shtyu dhitë me duar, por ato nuk bënin përpara. Po i lë ta zgjedhin vetë rrugën, mendoi Prenda. Ajo kishte dëgjuar nga i ati se kafshët e zgjedhin vetë rrugën më të sigurtë, mjafton të kenë shkuar një herë andej. Dhe dhitë morën rrugën e poshtme.

Ecte e lodhur pas dhive. Dëbora i vinte gati gjer në brez. Derisa kapërceu majën, e pati shumë vështirë. Në majë dëbora kishte ngrirë dhe nuk fundosje në të. Tani e kuptoi ç'rrugë kishte marrë. Sa do të kishte gabuar, po të kishte marrë rrugën e sipërme. Do të kishte dalë te shkrepat, ku do të ishte copëtuar me gjithë dhi.

Por mullarët akoma nuk po dukeshin. Veç ajo tani ecte me besim se pas pak do të arrinte. Drurët ishin shenjë e sigurtë. Ajo i njihte ata një për një...

Më në fund arriti. Dhitë e rrethuan mullarin, por ai kishte ngrirë dhe ishte e pamundur të nxirrje qoftë edhe një krande. Prenda kullonte në djersë; ndonëse kishte rreth dy orë që udhëtonte në akull dhe në dëborë. U përpoq të ngjitej paksa në mullar, por, sa vinte njërën këmbë në ndonjë gropë, i rrëshqiste tjetra dhe binte prapë aty ku kishte qenë. Mori një dru dhe e theu shtresën e akullit. Futi duart dhe e ngriti atë copa-copa. U zbulua gjethi. Sikur të kishte bërë një zbulim të madh, ajo iu fut punës, me forca të reja dhe e shkuli gjithë shtresën e akullit nga mullari. Duart iu gjakosën dhe po i merreshin mendtë. Dhitë rrinin rrotull mullarit të heshtura. Rrinin e prisnin. Prenda me mundim shumë të madh nxori një palë gjeth. Nxori edhe një, edhe një... Ato mezi shkuleshin... Kjo ndodhi derisa akulli nuk u duk më në shtresën e dushkut të prerë dhe të bërë palë... Tani gjethi dukej krejt jeshil, si atë ditë kur e kishin vënë mullar. Dëbora e kishte ruajtur mirë. Prenda i rrëzoi të gjitha palat e gjethit dhe ua shpërndau dhive. Ato filluan të hanin të uritura.

Ja, mbaroi dhe kjo punë, tha Prenda me një zë të shuar, që iu duk sikur nuk doli nga ajo vetë, po nga dikush tjetër. Ndjeu një dhembje të fortë dhe

vuri duart në bark. Iu bë sikur e kishin therur me dhjetë thika njëherësh. Dhembja nuk zgjati veç disa çaste, por ajo fillòi prapë, më e fortë dhe më e padurueshme. Prendës po i shkonin djersë të ftohta. E afroi pushkën pranë vetes dhe u ul.

Asaj, si në ëndërr, iu kujtua se ishte shtatzënë dhe u tmerrua kur mendoi se mund të ishin dhembjet e lindjes... Ajo e dinte se ishte e pamundur që fëmija të jetonte qoftë edhe disa minuta në këtë të ftohtë kaq të madh. Kjo e tmerroi edhe më shumë dhe u pendua që kishte dalë nga shtëpia...

Dhembjet iu prenë prapë për dy-tri minuta. Mbase jam ftohur, ose kushedi çfarë..., tha me vete. I erdhi si gjumë... Mbase do ta kishte zënë vërtet gjumi, por përsëri ndjeu sikur një urë zjarri po i kalonte nëpër bark. Tani nuk kishte asnjë pikë dyshimi se ato ishin dhembjet e lindjes.

Ngriti me mundim pushkën dhe qëlloi pesë herë. Dhitë u trembën. Ngritën kokat të shqetësuara dhe nuk hanin më. Prenda po përpëlitej. Ajo e dinte se pushkët ishin dëgjuar në fshat, po duhej të paktën një orë ose një orë e gjysëm, që burrat të vinin aty... Dhe u tmerrua kur mendoi se mund ta gjenin duke lindur...

Dhembjet u përsëritën. Ató tani vinin valë-valë Në fillim ca më të lehta e më të durueshme, pastaj gjithnjë e më të forta, derisa e bënin Prendën t'i humbte ndjenjat. Vinte një qetësi e shkurtër dhe ajo e ndiente veten shumë të lodhur e të dërrmuar. Dhembjet fillonin prapë...

Ishte duke i humbur ndjenjat për të tretën herë, kur ndjeu se ishte bërë nënë. Mblodhi të gjitha forcat dhe e kapi foshnjen. Ishte djalë. Foshja qante dhe Prendës iu duk i shëndetshëm. Tani nuk kishte

hall tjetër, veç të vinin njerëz sa më parë. Sa do ta gëzonte djali Col Sejdinë... do ta ngrinte prapë në këmbë...

E mbështolli foshnjen me rrobat e trupit të vet, por të ftohtët ishte kaq i madh, sa asaj iu duk se vogëlushi po mbulohej me një cipëz të hollë akulli. Ajo vështroi nga dhitë dhe u tmerrua kur vuri re se avulli që u dilte atyre nga goja, u ngrinte menjëherë në turi... Dhe menjëherë i ra ndër mend se atje ku ishte ajo, nuk kishte asgjë të ngrohtë, përveç frymës së dhive...

— Ej, Laroshe, Laroshe, — e ndolli ajo dhinë që mbante këmborën.

Laroshja iu afrua. Prenda nxori një copë misërnike që kishte marrë me vete dhe ia dha. Dhia filloi të hante. Avulli i ngrohtë i saj sikur ia shkriu gruas krahndezën që dukej në qerpikët e flokët si brymë e bardhë... Pastaj ajo ndolli edhe dhitë e tjera. Ato i rrethuan Prendën dhe foshnjen. Dhitë përtypeshin dhe avulli i ngrohtë që lëshonin po e mbante gjallë fëmijën. Atëherë Prenda u gëzua dhe filloi të qeshte përmes lotëve... Foshja qante dhe ajo e kuptoi se ai ishte mirë, se merrte frymë e jetonte. Për çudi, sikur të kuptonin, dhitë afroheshin gjithmonë e më shumë rreth bareshës... Prenda e ndjeu se duart filluan t'i ngroheshin nga fryma e tyre. Nga flokët filluan t'i pikonin sumbulla të vogla krahndeze të shkrirë, si lot... Buzët e foshnjes ishin si të trëndafilta, faqet, që pak më parë, ishin fare të zbehta e si pa jetë, tani filluan të skuqeshin lehtë. Ishte shtrirë së bashku me të në palat e gjethit dhe lart e rrotull nuk shikonte asgjë, veç kokat e dhive, që nuk largoheshin... Ato po shkrinin krahndezën edhe nga turinjtë e njëra-tjetrës dhe Prenda pati përshtypjen

se po vesonte shi... Një shi i ngrohtë, si vesa e luleve...

U ngrit pak mbi bërryla dhe nxori kokën më lart se kokat e dhive. Në rrugë pa njerëz...

U përkul mbi të birin dhe e puthi. Asaj iu duk se foshja qeshi...